

משך חכמה

פרשת תזריע- [מצורע] פסקא כד-כח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך זסקל

תשפ"א, גליון מס' תל טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

דין נהפך למראה בזה

[כד]

שם פרק ו' פסקא ד', יכול הבא בכולו לבן בתחילה יהא טהור, תלמוד לומר הוא, הוא טהור, ואין הבא בכולו לבן כו' טהור, אלא

יג, יז) וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִהְפָּךְ הַנֶּגַע לְלֶבֶן וְטָהַר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע טָהוֹר הוּא:

לומר שאם ישוב ויתכסה, שהוא ההפך של "ויביום הראות בו פֶּשֶׁר חַי וְטָמֵא", ומדוע כתוב "ונהפך ללבן", אלא שאם היה כתוב "ונכסה", הוה אמינא דחייב להתכסות לגמרי, להיות מראה לבן, לכן כתוב "ונהפך ללבן", שאין צריך שיהפך למראה הנגע, אלא ללבן כל דהוא, גם נטהר, והטעם שהתורה צריכה ללמד שאם נהפך לבוהק גם טהור, לפי שהואיל שהוא סימן טומאה בתחלה, שאם פרח הנגע בכולו ונשאר מקצתו כמראה הבוהק הוא טמא, דכתיב וכסתה הצרעת ולא הבוהק, ולזה הייתי אומר שגם בזה אם הבשר החי נהפך לבוהק, שעדיין הוא טמא, שהרי לא פרח הצרעת בכולו ת"ל וכו'. הנה מבואר שלפי הקרבן אהרן, אם פרח בכולו ולאחר פריחה יש מחייה ונטמא, ולאחר מכן נהפך המחייה ללבן או אפילו רק לבוהק, חזר דין פריחה ונטהר.

אבל המשך חכמה חולק על הקרבן אהרן כאן, וסובר שאם פרח בכולו ונהפך המחייה לבוהק הוא טמא. ומחלק המשך חכמה בין פרוחה כולו בתחלה לבין מקצתו. וזה פירוש הספרא להלן (אות ד) "יכול הבא בכולו לבן בתחילה יהא טהור ת"ל הוא, הוא טהור ואין הבא בכולו לבן בתחילה טהור אלא טמא", שהוא נסמך לדברי הספרא לעיל לעניין בזה.

וכך פירוש הספרא, דהנה הבא מתחילה כולו לבן צריך הסגר, דפורח צריך הסגר ככל מראה נגעים, ואף על פי שהוא פורח, מכל מקום פורח מן הטהור טמא, ואם נתגלו בו [ולא בראשי אברים] בשר יותר מכעדרה שהוא סימן טומאה, הוא מוחלט לטומאה, ואם נתכסה המחיה טהור, יכול אפילו נתכסה רק במראה בוהק גם יהיה טהור, על זה אמרו תלמוד לומר "הוא", פירוש דכמו הפורח מן הטמא אם נשאר מראה בוהק מעכבת הפריחה מלטהר כולו, כן הכא, שבא מתחילה כולו לבן והפריחה בכולו לא טהרתו, ואחרי כן הוחלט במחיה, ואם פרוחה שנית ואתה רוצה לטהרו מחמת הפריחה, גם מראה בוהק מעכב, וכיון שמראה בוהק מעכב, הרי הוא נטמא מחמת פסיון, שהרי זה כמו פרוחה מקצתו.

אבל אם מתחלה לא היה פריחה בכולו אלא מקצתו היה מנוגע כשיעור נגע, ויש עליה מחיה, וטמאתו, ונהפך המחיה ללבן, בזה אפילו אם נהפך למראה בוהק טהור, והטעם לחלק בין פרוחה בתחילה בכולו למקצתו, דאם פרוחה בכולו ונטמא, דפריחה מטהור טמא להסגר, ואחרי כן הוחלט על ידי מחיה, ושוב נהפך ללבן, ואתה בא לטהרו מחמת פריחה שניה, בזה אומרים שאם

¹ [כד] [המשך חכמה קיצר מאוד מאוד בכוותו. ואני תפלה לה' שכוונתי לכוונת דבריו]. (יג, טו – יז) – (טו) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּשֶׁר הַחַי וְטָמֵא אֶת הַכֶּשֶׁר הַחַי וְטָמֵא הוּא צָרַעַת הוּא: (טז) או כי ישוב הַכֶּשֶׁר הַחַי וְנִהְפָּךְ לְלֶבֶן וְכָא אֶל הַכֹּהֵן: (יז) וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִהְפָּךְ הַנֶּגַע לְלֶבֶן וְטָהַר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע טָהוֹר הוּא.

הנה מבואר בפרשה, שאם לאחר פריחה בא בשר חי, דהיינו מחייה, וראה הכהן את הבשר החי טמא, ואם הבשר החי יהפך ללבן, ובא אל הכהן וראה שנהפך הנגע ללבן, וטהר הכהן את הנגע "טהור הוא".

ורבותינו בספרא עמדו על דקדוק הכתוב, מדוע כתוב "הוא", וז"ל (פרשת נגעים פרשה ג, תחילת פרק ו, אות ד) "יכול הבא בכולו לבן בתחילה יהא טהור, ת"ל הוא, הוא טהור, ואין הבא בכולו לבן בתחילה טהור, אלא טמא" ע"כ. הנה מבואר דלמדו מ"הוא", דדוקא אם היה טמא ופרחה בכולו נעשה טהור, דפורח מתוך טמא הוא טהור, אבל אם היה טהור ופרח בכולו, אין הפריחה מטהרתו, אלא הוא טמא. אלא דקשה, הא מי שיש לו נגע לא נעשה מצורע מוחלט אלא מוסגר, כדכתיב לעיל (פסוק ד) "וְאִם בִּהְרֹת לְכַנְּהָ הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעָמַק אֵין מְרָאָה מִן הָעוֹר וְשַׁעֲרָה לֹא הָפֵךְ לְבָן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע שְׂבָעַת יָמִים", ומדוע בתורת כהנים אמרו שאם פרח בכולו הוא טמא, ומפרש בקרבן אהרן וז"ל "טהור אלא טמא. כלומר שלא יפטרנו אלא יסגירנו, דגם המוסגר נקרא טמא, דהיינו הפורח מן הטהור דהוא טמא" ע"כ. הנה הכל מיושב, דאינו טמא ממש, אלא נעשה מוסגר דגם מוסגר נקרא טמא בלשון הכתוב.

אבל יש להקשות, הא דין זה דפורח מתוך טהור נעשה טמא, כבר מפורש בספרא במקום אחר על מקרא זה, דעל הכתוב כאן "טהור הוא", דרשו לעיל בספרא (פרשת נגעים פרשה ג פרק ד אות ז) וז"ל: "יכול הפורח מן הטהור יהיה טהור, ת"ל הוא, הוא טהור, ואין הפורח מן הטהור טהור, אלא טמא" ע"כ.

ומבאר המשך חכמה, דהא דדרשו כאן (פרק ו אות ד), הוא נסמך על מה שאמרו בספרא לעיל (פרשה ג תחילת פרק ו אות ב) וז"ל "ונהפך ללבן אפילו למראה בוהק, שהייתי אומר, הואיל והוא סימן טומאה בתחילה, תהא סימן טומאה בסוף, ת"ל ונהפך ללבן למראה בוהק" ע"כ, ופירש בקרבן אהרן, דהיה קשה לספרא, מדוע כתוב ונהפך ללבן [היינו המחיה], היה

משך חכמה

פרשת תזריע- [מצורע] פסקא כד-כח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תל טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שפיר אמאי דסמוך מיניה לעיל פסקא ב, ונהפך ללבן אפילו
למראה בוהק. ודו"ק².

[כה]

(יג, יד) וּבְיָוֵם הַרְאֹת בּוֹ בְּשֵׁר חַי יִטְמָא:

מדוע כתוב "וביום" הראות בו

(יג, יד) ולפי³ הדינים המפורשים בתורת כהנים (פרשת נגעים
פרשה ג, פרק ה, אות א) אתי שפיר, ומדויק לשון הכתוב וביום

³ [כה] (יג, יד) "וביום הראות בו בשר חי יטמא" ע"כ. ויש לדקדק, מה הוא
לשון "וביום". ומבאר המשך חכמה, דעל פי דרשות חז"ל בתורת כהנים
מדוקדק היטב, דהנה בתורת כהנים (על פי ביאור קרבן אהרן) היה קשה
לחז"ל, באיזה בשר חי מדובר, אם בסתם מחיה, מדוע דוקא לאחר פריחה
היא מטמאה, הא מחיה סימן טומאה לעולם, לפיכך דרשו חז"ל בספרא
(פרשת נגעים פרשה ג, פרק ה, אות א) "וז"ל (א) וביום הראות בו, בא ללמד
על ראשי איברים שנתגלו שיהו טמאים" ע"כ, דהנה ראשי אברים אינם
מטמאים במחיה, כדתנן בנגעים (ו, ז), כיון דכתיב לכל מראה עיני הכהן,
ואברים הללו אין הכהן יכול לראותם שהם עגולים, וזה בא הכתוב לחדש,
שאם כסתה הצרעת את כל בשרו וגם כל ראשי איבריו, אם חזר ונתגלה
בראשי איברים אלו בראש אחד מהם מחית בשר חי, הרי הוא טמא, אף על
פי שאין שיעור הנגע נראה בו כאחד שהוא שופע אילך ואילך.

ועל פי זה יתיישב היטב לשון הכתוב מדוע כתוב "וביום".

דהנה מה שחידשה תורה שאם נתגלו ראשי אברים הוא טמא, יש לתת טעם,
מדוע, הרי אין טומאה של מחיה בראשי אברים, והוה אמרינן דאין זו
טומאה של ראשי האברים, אלא כיון שנתגלו ראשי אברים בטלה הפריחה,
שאף על פי שאין טומאת מחיה בראשי אברים, מכל מקום ראשי אברים
מעכבין את הפריחה לטהר, דאם פריחה צרעת בכל גופו ובראשי אברים לא
פריחה, ראשי האברים מעכבים את הפריחה מלטהר את הנגע, דאף על פי
שאין טומאת מחיה בראשי אברים, אבל הם מעכבים את הפריחה, דכיון
שיש בשר חי בראשי אברים אין הפריחה מושלמת, ולא מדין טומאה הוא,
אלא ביטול הפריחה. לפי זה, הוה אמינא, דאם חזר ונתגלה ראשי אברים,
סיבת הטומאה היא מחמת שבטלה הפריחה.

וכיון שהטומאה היא מחמת ביטול הפריחה, הוה אמרינן, שאין דין ביטול

טמא, ועיין קרבן אהרן. וכבר למדנו זה פרק ד סימן ז. אולם
פירושו עמוק, דהבא מתחילה כולו לבן צריך הסגר, דפורח מן
הטהור טמא, וכי נתגלו בו בשר חי יותר מכעדשה בבשרו [לא
בראשי אברים] הרי הוחלט, דזה הוי סימן טומאה, וכי נתכסה
המחיה אחר כך, ובמראה בוהק גם כן, יכול יהא טהור, תלמוד
לומר הוא. פירוש, דכמו הפורח מן הטמא, דאם נשאר מראה
בוהק, מעכבת הפריחה מלטהר כולו, כן הכא שבא מתחילה כולו
לבן, והפריחה בכולו לא טהרתו, ואחרי כן הוחלט במחיה, וכי
פריחה שנית, ורוצה אתה לטהרו מחמת הפריחה, גם מראה בוהק
מעכב, ושוב טמא מחמת הפסיון, דהוי כמו פריחה מקצתו, וקאי

יש מראה בוהק הוא מעכב להטהר, דמראה בוהק מעכב את שם הפריחה.
אבל אם מתחלה לא נטמא על ידי פריחה בכולו אלא היה שיעור נגע, ונטמא
על ידי מחייה, ונהפך המחייה ללבן, אז אפילו נהפך למראה בוהק מטהר,
דאינו טהור מפני פריחה, אלא מפני שמסתלק מראה מחיה, וזה נסתלק גם
על ידי מראה בוהק.

ולפי זה מה שדרשו בספרא (אות ד) "יכול הבא בכולו לבן בתחילה יהא
טהור ת"ל הוא, הוא טהור ואין הבא בכולו לבן בתחילה טהור אלא טמא",
הוא נסמך למה שדרשו לעיל (אות ב) "ונהפך ללבן, אפילו למראה בוהק",
וזה איירי שבתחלה לא פריחה בכולו, ועל זה דרשו שאפילו מראה בוהק
מטהר אם נהפך המחיה, ועל זה דרשו (אות ד), דאם פריחה בתחלה בכולו,
ונסגר ובא מחיה והוחלט, ושוב פריחה שנית, יכול יהיה טהור, היינו אף
במראה בוהק, שזה נסמך לריבוי של בוהק באות ב, תלמוד לומר הוא,
דדוקא במראה לבן הוא טהור בפריחה שניה, ולא במראה בוהק.

² תמצית דבריו: אם פריחה בכולו ונטמא, דפריחה מטהור טמא
להסגר, ואחרי כן הוחלט על ידי מחיה, ושוב נהפך ללבן, ואתה
בא לטהרו מחמת פריחה שניה, בזה אומרים שאם יש מראה
בוהק הוא מעכב להטהר, דמראה בוהק מעכב את שם הפריחה.
אבל אם מתחלה לא נטמא על ידי פריחה בכולו אלא היה שיעור
נגע, ונטמא על ידי מחייה, ונהפך המחיה ללבן, אז אפילו נהפך
למראה בוהק מטהר, דאינו טהור מפני פריחה, אלא מפני
שמסתלק מראה מחיה, וזה נסתלק גם על ידי מראה בוהק.

[כה]

משך חכמה

פרשת תזריע- [מצורע] פסקא כד-כח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תל טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אם כן גם הבוהק היה סותר, כמו שקודם הפריחה היה מעכב. ודוקא מיום זה ולהלן טמא, ולכן הבוהק החוזר אינו טמא. ודו"ק⁴.

[כו]

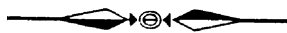
(יג, לג) וְהִתְלַחֵלַח וְאֵת הַנֶּחֱטָק לֹא יִגְלַח וְהִסְגִּיר הַפֶּהֶן אֶת הַנֶּחֱטָק שְׂבָעַת יָמִים שְׁנִית:

מדוע ג' רבתי

(לג) והתגלח⁵. ג' רבתי, לרמז שלושה לאוין נדחים בתגלחתו, שער זקנו (ויקרא יט, כז), ואף אם הוא כהן (יבמות ה, א), דכתיב

נמצא שזה שכתבה תורה שמיום זה ולהלן הוא טמא, ולא לפני כן, מטעם זה בוהק החוזר אינו טמא. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁴ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע כתוב "וביום" הראות בו. ומבאר המשך חכמה, דעל פי התורת כהנים, הכתוב איירי בראשי אברים שהתגלו לאחר פריחה, והנה ראשי אברים אינם מטמאים במחיה, והוא אמינא, דהטעם שגילוי ראשי אברים מטמא, הוא מפני שמבטל את הפריחה, שכשם שאם יש מחיה בראשי אברים היא מעכבת על הפריחה, כך אם נגלה ראשי אברים בטלה הפריחה, והוא אמינא דבטלה הפריחה מעיקרא, ומתברר שהוא בטומאתו מלפני הפריחה, וכל מה שנגע בימי הפריחה נטמא, קא משמע לן קרא, דדוקא מיום גילוי ראשי אברים הוא מטמא בגזרת הכתוב.

[כו]

⁵ [כו] (יג, לג) וְהִתְלַחֵלַח וְאֵת הַנֶּחֱטָק לֹא יִגְלַח וְהִסְגִּיר הַפֶּהֶן אֶת הַנֶּחֱטָק שְׂבָעַת יָמִים שְׁנִית ע"כ. יש לתת טעם מדוע כתבה תורה ג' רבתי. ומבאר המשך חכמה דבא לרמז שאפילו אם צריך המצורע לעבור על ג' לאוין בתגלחתו בתגלחתו דוחה מצות גילוח דמצורע ג' לאוין כגון שהוא כהן ונזיר דהנה כל ישראל מצווים על השחתת הזקן דכתיב ויקרא יט, כז לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך: ובכהן יש לאו יתרא דכתיב בפרשת הכהנים ויקרא יט, כז לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך:

הראות בו בשר חי יטמא, דניחזי, דבבא מתחילה כולו לבן, או בבהרת קטנה, אם נולדה מחיה בראשי אברים אינו טמא, רק במי שהיה טמא ופרחה בכולו, ומחמת הפריחה הוא נטהר מן הכהן, על זה אמרה התורה וביום הראות בו בשר חי יטמא, דאפילו אם נתגלו ראשי אברים בבשר חי טמא, אם כן הוה אמינא, דהא מחיה זו אינה סימן טומאה כלל, רק דנין, דכמו דאם היתה המחיה בראשי אברים היתה מעכבת הפריחה בכולו, כן דנין השתא, נמצא דבטלה טהרת הפריחה מעיקרא, וכמו זב שראה בז' שסותר, קא משמע לן, וביום הראות בו בשר חי יטמא, דוקא מזמן זה ואילך, הא מה שהיה מאחר הפריחה עד הראות בשר חי, טהור גמור. ומסיים, בשר חי ולא הבוהק, כמו שדרשו בתורת כהנים (שם, אות ד-ה), להורות, שאם תאמר דסותרת הפריחה,

מכאן ואילך, אלא גילוי הבשר בראשי אברים מבטל את הפריחה מעיקרא, כמו זב שסופר שבעה נקיים, ואם רואה זיבה ביום השביעי סותר את כל הספירה, וצריך לספור שוב שבעה ימים, כך הוה אמרינן דגילוי ראשי האברים מבטלת את הפריחה מעיקרא, ולפי זה הוה אמרינן, דאם נגלו ראשי אברים בטלה הפריחה מעיקרא, וכל ימי הפריחה גם היה טמא, ויטמא בכל ימי הפריחה.

לפיכך דקדק הכתוב לכתוב "וביום כו' יטמא", דדוקא מהיום שראה בראשי אברים ואילך הוא טמא, ולא לפני כן, דלא בטלה הפריחה מעיקרא, ומזמן הפריחה ועד שנגלה בראשי אברים מחיה היה טהור, אלא גזרת הכתוב היא שמיום גילוי ראשי אברים יטמא.

ועל פי זה יתבאר היטב דברי התורת כהנים לעניין בוהק, דז"ל הספרא (תזריע - פרשת נגעים פרשה ג פרק ה אות ד - ה) "בשר החי החוזר טמא ולא הבהק החוזר טמא, הלא דין הוא, בוהק מעכב ומחיה מעכבת, מה מחיה חוזרת ומטמאה, אף הבוהק יחזור ויטמא. תלמוד לומר בשר חי, בשר חי החוזר טמא, ואין הבוהק החוזר טמא". הנה מבואר, דדרשו חז"ל שבוהק החוזר אינו מטמא. וצריך טעם לזה, דהא אם יש פריחה, הבוהק מעכב את דין הפריחה, אם כן מדוע בוהק החוזר אינו מטמא כמו מחיה החוזרת בראשי אברים שמעכבת פריחה כמו בוהק. אבל לאור המבואר דסיבת הטומאה של גילוי ראשי אברים אינו מטעם ביטול הפריחה, אלא גזירת הכתוב היא שמיום גילוי ראשי אברים יטמא, אתי שפיר, דגזרת הכתוב היא שדוקא גילוי ראשי אברים מטמא ולא בוהק, ולא מטעם ביטול פריחה.

משך חכמה

פרשת תזריע- [מצורע] פסקא כד-כח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תל טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

יג, לג) וְהִתְגַּלַּח וְאֵת הַנֶּתֶק לֹא יִגְלַח וְהִסְגִּיר הַפֶּה אֶת הַנֶּתֶק שְׂבָעַת יָמִים שְׁנִית:

מדוע לא מפרש הספרא, שלא יגלח, בגלל שיש שערות שחורות סביב הנתק

יג, לג) ואת הנתק לא יגלח. בתורת כהנים (פרשת נגעים פרשה ה, פרק ט, אות ז), וכי מה יש בו, פירוש, אף על גב דמשכחת שיש שתי שערות שחורות, רק שהם מן הצד ואינו מבוצר, ועל זה אמר

בהו לאוי יתירא (ויקרא כא, ה), ונזיר (ספרא, פרשת נגעים, פרשה ה פרק ט אות ו. נזיר מא א), והוי ג' לאוין (במדבר ו, ה), כולם דוחה אותן תגלחתו דמצורע, ופשוט⁶.

[כז]

וישאר הנתק מוקף שערות כעטרה: כדי שיהיה ניכר אם פשה. שהפשוין בנתק שיוסיף על מה שנתק להנתק עוד, ואם לא יהיו שם שערות, במה זה יהיה ניכר אם פשה אם לא "עכ"ל.

הנה מבואר, דהיה קשה לספרא, הרי אין שערות בנתק, ועל מה אמרה תורה שלא יגלח את הנתק, אלא הכונה "ועם הנתק לא יגלח", שיניח שערות סביב הנתק לבדוק אם פשע הנתק.

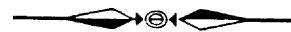
וכדי להבין קושיית המשך חכמה, יש להקדים הא דתנן בנגעים (ד, ג) "יש בשער לבן מה שאין במחיה, ויש במחיה מה שאין בשער לבן, ששער לבן מטמא בשחין ובמכוה, במכונס ובמפוזר, במבוצר ושלא במבוצר" ע"כ. ופירש ר' עובדיה מברטנורא וז"ל "ובמכונס - שהשתי שערות במקום אחד בנגע: במפוזר - זה במזרח הנגע וזה במערב: מבוצר - שתי שערות באמצע הנגע, כמבצר שבאמצע העיר: שאינו מבוצר - כחוט היוצא מן הנגע, ויש ברחבו שתי שערות. מה שאין כן במחיה דבעינן מבוצרת ומכונסת" עכ"ל. הנה מבואר ששער לבן שסמוך לנתק כחוט היוצא מן הנגע, דהיינו שאינו מבוצר, מטמא את הנגע. והנה כתוב בתורה (פסוק ג) "וְנָאָה הַפֶּה אֶת הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְשֵׁעַר בְּנֶגַע הַפֶּה לָבָן וּמִנְאָה הַנֶּגַע עִמָּק מְעוֹר בְּשׂוֹרוֹ נִגַע צָרַעַת הוּא וְנָאָהוּ הַפֶּה וְטִמְא אֹתוֹ", מבואר שגם שער שסמוך לנגע ממש, נחשב כשער בנגע, ועל זה אמרה תורה בשער לבן ששער "בנגע" הפך לבן, אם כן גם סמוך ממש לנתק נקרא נתק כמו נגע.

ולפי זה הקשה המשך חכמה על קושיית הספרא על אסרה תורה שלא יגלח והא אין בנתק, אפשר, שמה שכתבה תורה (פסוק לא) "וְשֵׁעַר שְׂחֹר אֵין בּוֹ" היינו בתוך הנתק מבוצר, אבל סביב הנתק יש שער שחור שאינו מבוצר, וגם הוא בכלל הנתק כמו בנגע, ועל שער שחור שאינו מבוצר אמרה תורה שלא יגלח.

וכדי להבין תירוץ המשך חכמה יש להביא הא דתנן בנגעים (י, ג) "הצומח מציל מיד השער צהוב ומיד הפשוין, מכונס ומפוזר, מבוצר ושלא מבוצר. והמשואר מציל מיד שער צהוב ומיד הפשוין, מכונס ומפוזר ומבוצר, ואינו מציל מן הצד עד שיהא רחוק מן הקמה מקום ב' שערות" ע"כ.

ובנזיר כתיב במדבר ו, ה פֶּל יָמֵי נְזִיר נְזִירוֹ תֵעָר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִים אֲשֶׁר יִזְיֵר לָהּ קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדְּל פָּרַע שְׂעַר רֵאשׁוֹ: ולמדו חז"ל (יבמות ה, א) שאפילו כהן מצורע חייב לגלח אפילו שיש בו לאו יתרא וכן למדו חז"ל (ספרא, פרשת נגעים, פרשה ה פרק ט אות ו. נזיר מא, א) שאפילו הוא נזיר אם נעשה מצורע חייב להתגלח. לזה כתבה התורה הקדושה ג' רבתי לרמזו שאפילו אם המצורע צריך לעבור על ג' לאוין כדי לקיים מצוות גילוח חייב לגלח ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: אפשר לתת טעם, מדוע התורה הקדושה כתבה ג' רבתי בפסוק, לרמז, שאפילו אם צריך לעבור על ג' לאוין, חייב המצורע בגילוח הזקן, כגון שהוא כהן ונזיר, שיש ג' לאוין: א. לאו של השחתת הזקן שיש לכל ישראל. ב. בכהן יש לאו נוסף על השחתת הזקן. ג. בנזיר יש לאו נוסף של גילוח שערות.

[כז]

⁷ [כז] יג, לג) "וְהִתְגַּלַּח וְאֵת הַנֶּתֶק לֹא יִגְלַח וְהִסְגִּיר הַפֶּה אֶת הַנֶּתֶק שְׂבָעַת יָמִים שְׁנִית" ע"כ. על מה שכתבה התורה שאת הנתק לא יגלח, אמרו רבותינו בספרא (תזריע, פרשת נגעים, פרשה ה פרק ט אות ז) "ואת הנתק לא יגלח וכי מה יש בו, ואם כן למה נאמר ואת הנתק לא יגלח, אלא סמוך לנתק לא יגלח, הא כיצד, מגלח חוצה לו ומניח שתי שערות סמוך לו, כדי שיהא ניכר אם פשה" ע"כ.

ופירש בקרבן אהרן וז"ל "וכי מה יש בו וכו'. כלומר, מה שער יש בנתק דהוצרך לצוות שלא יגלחנו, הא כתיב (פסוק לב) דשער צהוב אין בו, דאילו היה בו, היה טמא, וגם שער שחור כתיב (פסוק לא) דאין בו, ומה שער אם כן יש בו לגלח שהוצרך לומר לא יגלח, אלא פירוש 'ואת', כמו עם, ירצה, מה שהוא עמו וסמוך לו לא יגלחנו, וכן תרגם המתרגם ודעם נתקא לא יגלח: ומניח שתי שערות. שמשיר סביב הנתק שתי שערות מכל רוח,

משך חכמה

פרשת תזריע- [מצורע] פסקא כד-כח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תל טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

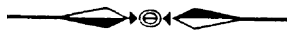
[כח]

(יג, מ-מד) וְאִישׁ כִּי יִמְרָט רֹאשׁוֹ כֹּחַ אִישׁ צְרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא

מדוע רק בנגע שבקרח בראשו כתוב "איש צרוע הוא"

(מא מד) ואיש כי ימרט ראשו כוח איש צרוע הוא טמא⁹. הענין

דמדה במדה לא בטל (סוטה ח, ב), ועל קימוץ וצרת עין בא נגעי

[כח]

⁹ [כח] (יג, מ-מד) וְאִישׁ כִּי יִמְרָט רֹאשׁוֹ כֹּחַ אִישׁ צְרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא ע"כ ויש לדקדק, מדוע רק בצרוע בנגע שבקרח הראש כתבה תורה "איש צרוע הוא".

ומבאר המשך חכמה, דהנה אמרו בסוטה (ח, ב), דאף על פי שאין לנו סנהדרין לדון מדת העונש המגיע לאדם, אבל מכל מקום "במדה לא בטל", כלומר שגם בזמן הזה הקדוש ברוך הוא מעניש אדם במדה שעבר עבירה, כדנתן (שם) "במדה שאדם מודד בה מודדין לו, היא קשטה את עצמה לעבירה, המקום נוולה. היא גלתה את עצמה לעבירה, המקום גלה עליה. בירך התחילה בעבירה תחילה, ואחר כך הבטן, לפיכך תלקה הירך תחילה ואחר כך הבטן, ושאר כל הגוף לא פלט" ע"כ

והנה אמרו בערכין (טז, א) "א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין, על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל שבועת שוא, ועל גילוי עריות, ועל גסות הרוח, ועל הגזל, ועל צרות העין" ע"כ, וכונת חז"ל שלכל סוג נגע בא על דבר אחר, כגון נגעי בתים באים על צרות עין. ואם הנגע בראשו, בודאי הוא משובש בכח השכל ובדיעות זרות, לכן בא הצרעת בקרחתו, מקום המחשבה ומשכן השכל.

ובזה יבואר מדוע רק כאן כתוב "איש" דהנה הדבר המייחד את המדבר משאר בעלי החיים הוא המחשבה והשכל, לכן אם החטא שלו הוא במדות ובכוחות הנפש או בפעולות הנ"ל, אז אין החטא מיוחד בשכל המיוחד באדם, אבל אם חטא בכח השכל, אז הנגע הוא בראשו בקרחתו מקום המחשבה, ומהשבעה דברים הנ"ל, החטא הבא מכח השכל הוא גסות רוח, שמביא לידי מחשבות של עבודת גילולים, כדכתיב (דברים ח, יד) וְיָרַם לְבָבְךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ הַמוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים, מפורש שעל ידי גסות רוח בא עבודת גילולים. ומטעם זה בעוזה שגס רוחו, ככתוב

לא יגלח. אבל דאם כן, משכחת לה שהפשיון יהא סימן טהרה, היינו אם יפשה הנתק ויהיה רחוקים מן הקמה שתי שערות ויהיו מבוצרים (נגעים י, ג), ובקרא משמע דפשיון הוי סימן טומאה, וכל העיקר שאינו מגלח כדי שיהיה ניכר הפשיון לטומאה, ודו"ק⁸.

ופירש הרב עובדיה מברטנורא וז"ל "הצומח - שער שחור שצמח בנתק: מציל מיד שער צהוב ומיד פשיון - שאם הוחלט בשער צהוב או בפסיון, וצמחו בו שתי שערות שחורות, טהור: בין מכונס - דשתיהן במקום אחד: בין מפוזר - אחד למזרח הנגע ואחד למערבו: והמשואר - שקדמו שתי שערות שחורות הללו לנתק, כגון שכשניתק שער ראשו או זקנו כגריס, נשאו בתוך הנתק שתי שערות שחורות: מבוצר - אם הן מבוצרות באמצע הנתק, מצילות. אבל עומדות מן הצד אין מצילות: עד שיהא רחוק מן הקמה - עד שיהו שתי שערות הללו רחוקות מן השערות המקיפות את הנתק כשיעור שתי שערות. והשערות שסביב הנתק הן קרויין קמה. וכששערות הללו רחוקות מן הקמה מקום שתי שערות, נחשבות כמבוצרות בתוך הנגע" עכ"ל.

הנה מבואר שהשערות סביב הנתק נקראות קמה, ואם יש שערות שחורות סביב הנתק רחוק מן הקמה שתי שערות, ופשה הנתק טהור, בגלל השערות השחורות הללו שהם סימן טהרה.

על פי זה מבאר המשך חכמה, דהספרא לא רצה לומר שהטעם שאמרה תורה שלא יגלח את הנתק הוא על שערות השחורות שסביב הנתק, דלפי זה הפשיון יהיה סיבה לטהרה, שהרי אם יפשה יטהר, ובפרשה מוכח שהפשיון הוא סימן טומאה, וכל זה שלא יגלח הוא כדי שיהיה ניכר הפשיון של הטומאה, לכן לא פירש הספרא את הכתוב בתורה שלא יגלח בגלל שיש שערות שחורות סביב הנתק, דאז יהיה הפשיון סימן טהרה. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁸ תמצית דבריו: הספרא מפרש, דהא דכתיב ואת הנתק לא יגלח, היינו להניח שערות סביב הנתק, לבדוק אם פשה הנתק. וקשה, מדוע לא מפרש שיש שתי שערות שחורות סמוך לנתק, ועל זה אמרה תורה שלא יגלח. ומבאר המשך חכמה, דאם כן, אם יפשה הנתק יטהר בגלל השערות השחורות שבנתק, ומשמעות הכתוב הוא, שיש להניח שערות כדי לטמא ולא כדי לטהר.

משך חכמה

פרשת תזריע- [מצורע] פסקא כד-כח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תל טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שבא על גסות הרוח, שזה הטעה בשכל ומביא לעבודת גילולים כמו שאמר ורם לבבך ושכחת כו' (דברים ח, יד), לכן בעוה"ה והצרעת זרחה במצחו (דברי הימים-ב, כו, יט) מקום המחשבה, והבן], הוא חוטא בכוח שכלו המיוחד באדם מצד שהוא איש, שאינו בשום חי בלתי מדבר, לכן אמר איש צרוע הוא טמא כו' ודו"ק¹⁰.

בתים וכיוצא בזה, ואם הנגע בראש, בודאי הוא משובש בכח השכל ובדיעות זרות, לכן בא הצרעת בקרחתו, מקום המחשבה ומשכן השכל, והנה, אם החטא שלו הוא במדות ובכוחות הנפש או בפעולות, כמו שאמרו על שבעה דברים נגעים באים [פרק ג דערכין טז, א], אז אינו מיוחד החטא מצד כח השכלי המתיחד בו האדם, לא כן אם חטא בכח שכלו, שאז הנגע בראשו [ומזה מה

המחשבה, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁰ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע רק בנגע שבקרחת בראשו כתוב "איש צרוע הוא". והביאור בזה, דאם הנגע בקרחתו מקום המחשבה, בודאי נענש בגלל חטא במקום המחשבה, והיינו מחשבות עבודה זרה, לפיכך כתוב "איש טמא", דהשכל הוא הדבר המיוחד שיש במדבר ואין בחי.

בדברי הימים (דברי הימים-ב, כו, טז) "וז"ל" (טז) ויִקְחֶנּוּ גִבָּה לְבוֹ עַד לְהַשְׁחִית וַיִּמְעַל בָּהּ אֱלֹהֵיו וַיָּבֵא אֶל הַיָּכַל ה' לְהַקְטִיר עַל מִזְבַּח הַקְּטָרֶת", נענש שבא לו העונש במקום החשבה, ככתוב שם (פסוק יט) "וַיִּזְעַף צִזְיָהוּ וַיִּקְרֹוּ מִקְּטָרֶת לְהַקְטִיר וַיִּזְעַפוּ עִם הַפְּהָנִים וַהֲצַרְעַת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ לְפָנֵי הַפְּהָנִים בְּבֵית ה' מֵעַל לְמִזְבַּח הַקְּטָרֶת", ומצחו הוא מקום המחשבה.

ועל פי זה מבואר היטב, מדוע כתבה תורה רק בנגע בקרחתו בראשו "איש צרוע", כיון שהחטא שלו בא מכל שיבושים בדעות ואמונה, וכח השכל אינו בשום חי בלתי מדבר, לכן אמר איש צרוע הוא טמא כו' דדוקא מפני שהוא "איש" וחטא במקום המיוחד למדבר, לכן נענש בנגע בקרחתו מקום